

Kunda noorte revolutsioonilisest tegevusest 1920-ndate a. alguses

50

Lääne-Virumaa suurimaks tööstuskeskuseks oli kogu kodanliku perioodi vältel tsemendilinn Kunda. Ehkki tehas töötas enamasti alakoor-musega, ulatus siin tööliste arv pidevalt üle 400—500. Suhteliselt suure kontsentratsiooni tõttu olid Kunda tööliste poliitiline teadlikkus ja organiseeritus üsnagi ni-metamisväärsed.

Revolutsiooniline liikumine kujunes Kundas eriti ulatuslikuks 1920-ndate aastate esimesel poolel. See oli aeg, millal töölisvanemate nõukogu juhtimisel peeti mitmeid revolutsioonilisi tööraha üldkoosolekuid ja miitinguid, mil-lal moodustati Eesti Ehitus-tööliste Liidu Kunda osakond,

peeti ägedat palgavõitlust vabrikuvälitusega jne. Aktiivselt astusid neil aastail välja ka Kunda töölisnoored. Just siis ilmusid avaliku poliitilise elu areenile mitmed hiljem tuntud revolutsioonil-võitlejad, nagu Alfred Valdsak, Richard Mikker, Richard Busch ja teised.

Eriti hoogustus noorte tege-vus pärast seda, kui siln käis 11. juulil 1923. a. kõnelemas ELKNÜ Tallinna komitee lii-ge Aleksander Resev, kes rõhutas töölisnoorte organi-seerimise vajadust. Varsti pä-rast seda moodustatigi Kun-das Eesti Ehitustööliste Liid-ü kohaliku osakonna juurde noortekomisjon, mille ümber koondus juba alguses mitu-kümmend aktivisti. Sügisel pandi alus töölistspordiselti «Spartakus» Kunda osakonna-le. Noorte hulgas levitati töö-liskirjandust ja -ajakirjan-dust. 1923. aasta viimastel kuudel ilmus Kundas isegi

käsitähtline ajaleht «Edasi». Noored toimetasid seda osa, mis kandis pealkirja «Noor-tööline». Kord nädalas peeti referaadiõhtuid, kus kuulati ja arutati poliitilisi päeva-probleeme ning loeti ühiselt «Edasit». Aktiivselt lüütsid Kunda noortelised 1923. aas-ta lõpul alevivalimiste-eelses-se agitatsioonitöösse, seda muulugi Tööraha Ühise Väerinna kandidaatide ka-suks.

1924. aasta jaanuaris algas kogu Eestis reaktsiooni ava-lik pealetung. Paljud töölis-liikumise aktivistid arreteeri-ti. Nii ka Kundas. Vangista-tute hulgas olid siin kõige aktiivsemad noored A. Valdsak ja R. Busch. Koos oma vane-mate võitluskaaslastega sei-sid nad sama aasta novembris lavastatud «149 protsessi» süüdistatute hulgas. Vanglast vabanesid nad alles 1938. aas-tal.

O. MÄGI